

Tilbage til skolen

Gunnar Dehn

Pædagogisk konsulent og Specialist i VISO

gde@skolensputnik.dk

18 års praksiserfaringer med børn og unge med autisme og angstproblematikker, først som underviser og senere som leder for en dagbehandlingsskole.

Arbejder til daglig som pædagogisk konsulent i Kursuscenter Sputnik og gennem denne for Socialstyrelsen i **Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO)** som leverer rådgivning på det sociale område og på specialundervisningsområdet.

Medlem af VISOs skolefraværsnetværk siden 2019

Gunnar Dehn

Pædagogisk konsulent og VISO-specialist i Kursuscenter Sputnik. Uddannet lærer med efteruddannelse i systemisk-narrativ metode og mentaliseringsbaseret familiebehandling. Underviser fast på kurser i skolevægning og skolefravær.

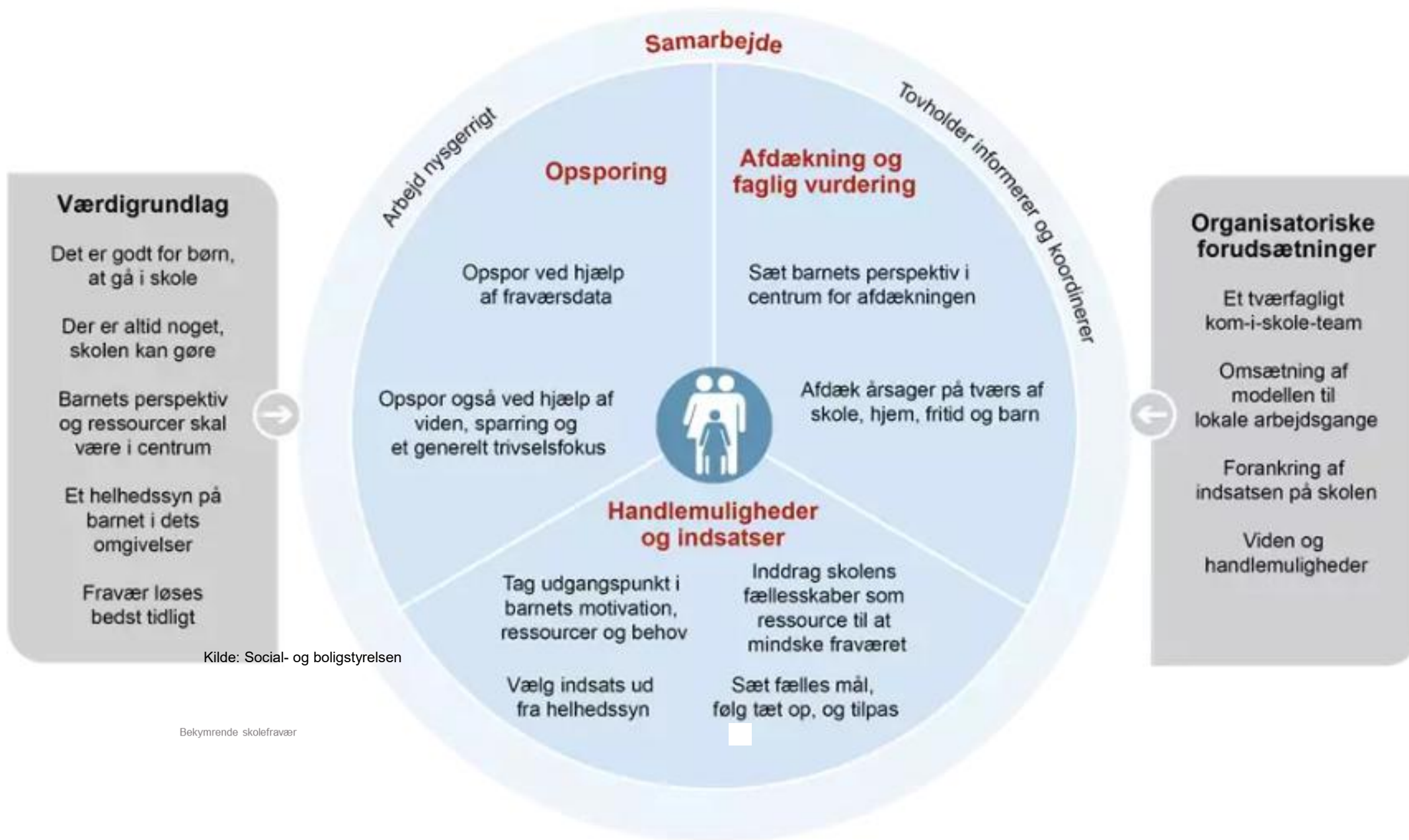
Specialiseret i autisme, psykisk sårbarhed og skolevægning. Rådgiver i skolevægningssager for Socialstyrelsen og rådgiver kommuner under Sputniks skolevægningstilbud.

Læs Gunnars indlæg i Altinget om en skolefraværspolitik.

Bekymrende skolefravær

Årsagerne kan være mange, men er ofte et sammenspil mellem:

Utrygt skolemiljø:	Højt støjniveau, manglende struktur, nye klasselærer.
Faglige udfordringer:	En følelse af ikke at kunne følge med. Eller følelsen af ikke at blive udfordret tilstrækkeligt.
Sociale udfordringer:	Eksklusion, ensomhed og mobning.
Personlige udfordringer:	Angst, depression eller neurodivergens (som adhd eller autisme).
Familiære forhold:	Eksempelvis skilsmisse, sygdom i familien, konflikter i familien.

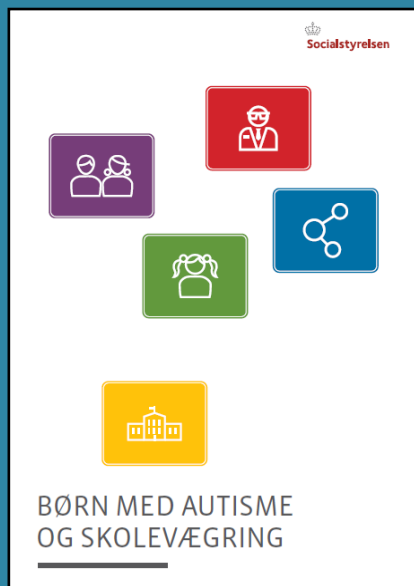

Det vi ved er
virksomt –
også ved ASF

- Tidlig opsporing
- Funktionel analyse
- Differentiering
- Forældre som aktører
- Skolen som intervention
- Koordinering
- Fremmøde som outcome

Rapport fra Socialstyrelsen og VISO:

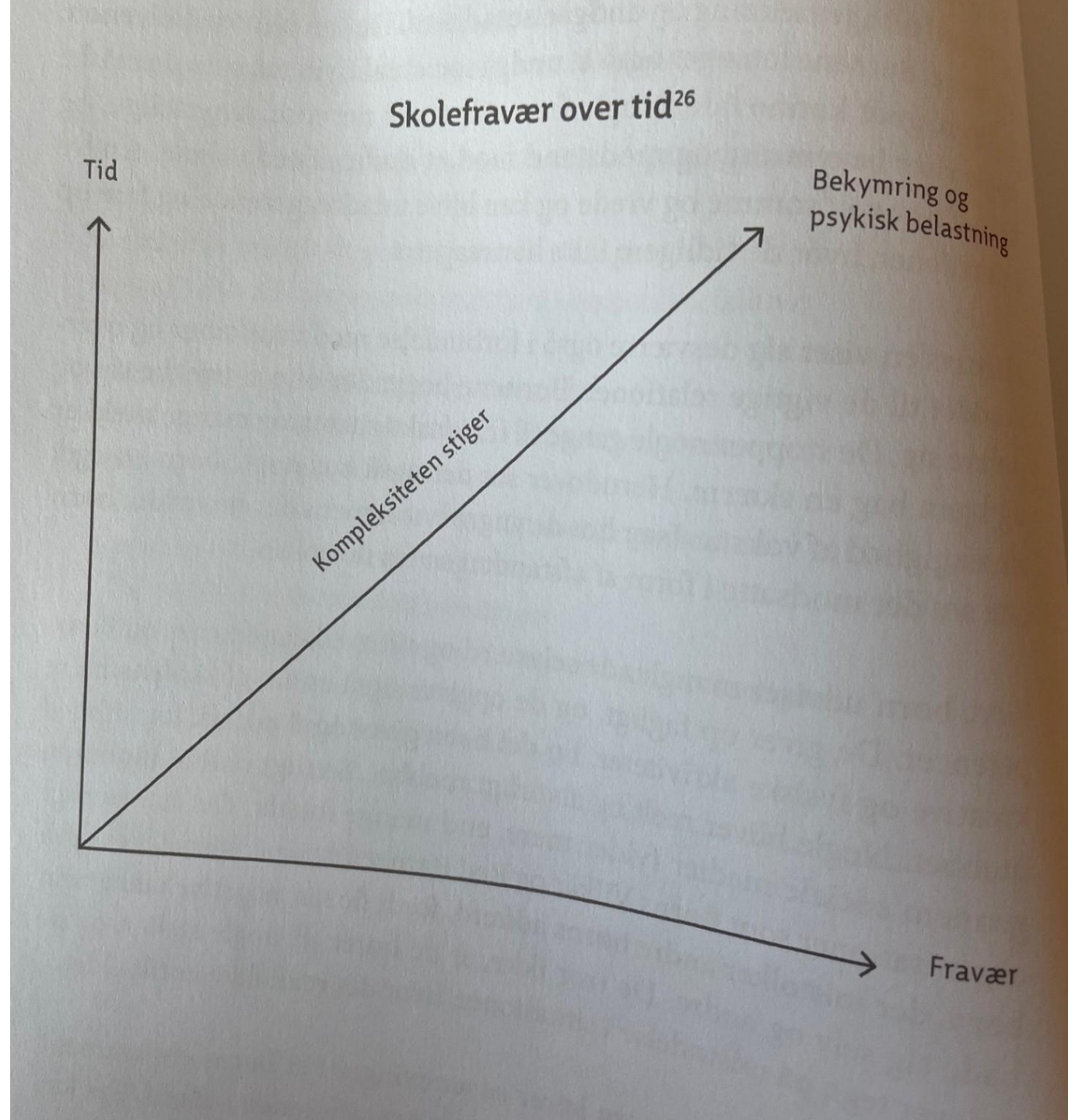
Børn med autisme og skolevægring viste en række beskyttende faktorer kan være med til at skabe udvikling:

- En solid fælles viden om og fælles forståelse af barnet/den unge og hans/hendes forudsætninger og behov
- Samarbejde og koordinering på tværs af skole, hjem og forvaltninger
- Overskuelige og tydelige mål med øje for det tempo, som forandringerne kan finde sted i
- Inddragelse af barnet/den unge, sådan at han/hun reelt har mulighed for at bidrage på egne præmisser

Fra Bogen om Skolefravær

af Anne Vestergaard

Forskellige indsatser

- Skolebaserede og systemiske indsatser
Gode resultater ved tidlige indsatser
- CBT baserede interventioner.
Effektive ved angst, undgåelsesadfærd, emotionel regulering
- Socioemotional og relationel metoder
Bedring i trivsel og sociale funktioner – ikke altid funktionalitet ift. tilstedeværelse og faglig udvikling.
- Multikomponente interventioner
Størst potentiale ved længerevarende og komplekse problemstillinger

Psykolog Anne Rytters review fra litteraturstudie 2025

En bæredygtig tilbagevenden til skolen begynder ikke nødvendigvis med undervisning eller fremmøde. Den begynder ofte med sikkerhed, en troværdig relation og oplevelsen af at blive hørt.

- Målet er deltagelse, tilhørsforhold, læring og trivsel.

Afdækning og skabelse af de fælles forståelser

AFDÆKNING

At skabe en fælles forståelse af barnet og problemet i netværket

Alan Carrs caseformulering:

AFDÆKNING

- Historik og erfaring
- Narrativer
- Forståelser og logikker
- dynamikker

Alan Carrs caseformulering:

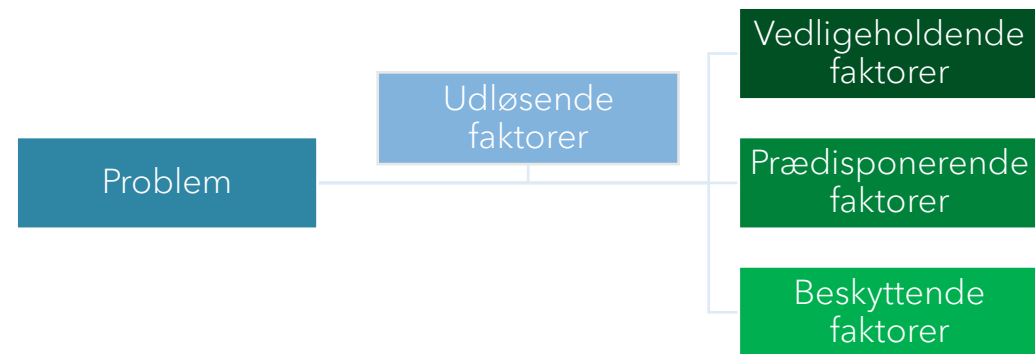

PROBLEM: Giv et oprids af situationen

- Bekymrende skolefravær
- belastningsproblematik

UDLØSENDE FAKTORER:

Forældrenes skilsmisse
Manglende tilhørsforhold til
klassefællesskabet

Oprids de VEDLIGEHDENDE FAKTORER - HOS BARNET OG I KONTEKST:

- Lav faglig selvtillid
- Undgåelse som copingstrategi
- Stærkt ønske om normalitet - bange for diagnose
- Tidligere mobbehistorik på den gamle skole

Oprids de PRÆDISPONERENDE FAKTORER - HOS BARNET OG I KONTEKST:

- Mistanke om autisme - forestående udredning
- Sensorisk udfordret
- Angst i familien (mor)
- Storesøster ADHD og skolevægring og social angst

Oprids de BESKYTTENDE FAKTORER - HOS BARNET OG I KONTEKST:

- God begavelse
- Gode online fællesskaber
- Gode forældreressourcer (indre og ydre omsorg)
- Fritidsinteresser svømning
- I udgangspunkt tillidsfuld ift. voksne på institutioner
- Forældre god viden om angst og skolevægring

Syntesemodel

Bekymrende skolefravær

Barnets livshistorie og forudsætninger:

- Skift og overgange
- Traumatiske eller belastende hændelser
- Tidligere skoleerfaringer
- Neurodivergens og udviklingsprofil
- Følelses- og stressregulering

Risikofaktorer i barnet:

- Angst, nedtrykthed eller stress
- Autisme, ADHD eller andre udviklingsvanskeligheder
- Sansemæssige belastninger
- Faglige eller sociale vanskeligheder

Vedligeholdende faktorer:

- Undgåelse giver kortvarig lettelse
- Tab af rutiner, døgnrytme og tilhørsforhold
- Faldende tro på egen mestring

Beskyttende faktorer:

- Oplevelse af sikkerhed
- Inddragelse og medbestemmelse
- Små mestringserfaringer
- En stabil relation til en voksen

Risikofaktorer i familien:

- Belastninger, konflikter eller sygdom
- Utryghed ved skolens rammer
- Begrænsede ressourcer eller støtte

Vedligeholdende faktorer i familien:

- Fastlåste samspil omkring fremmøde
- Uenighed om forståelse og indsats
- Frygt for at øge barnets belastning

Beskyttende faktorer i familien:

- Fælles forståelse af barnets situation
- Forudsigelige og rolige strategier
- Godt samarbejde med skole og netværk

Familiens trivsel:

- Samlet belastningsniveau
- Relationer og samspil
- Kommunikation og håb

Risikofaktorer i miljøet (skole/institution):

- Utrygge relationer eller fællesskaber
- Mobning, konflikter eller eksklusion
- Høje eller uklare krav
- Sansemæssigt belastende rammer
- Mange skift eller lav forudsigelighed

Vedligeholdende faktorer i miljøet:

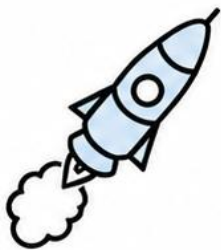
- Fokus alene på fysisk fremmøde
- Manglende forståelse af barnets belastning
- For hurtig optrapning
- Uklare roller og manglende koordinering
- Fortællinger om barnet som uvilligt

Beskyttende faktorer i miljøet (skole/institution):

- Fokus på sikkerhed før fremmøde
- En fast og tillidsfuld kontaktperson
- Barnets perspektiv inddrages
- Fleksibel, gradvis og meningsfuld deltagelse
- Tilpassede faglige, sociale og sensoriske krav
- Fælles plan og tæt tværprofessionelt samarbejde

Positive fremtidsscenarier:

- Øget oplevelse af sikkerhed
- Genopbygget tilhørsforhold
- Meningsfuld deltagelse i læring og fællesskab
- Styrket mestring og selvstændighed
- Bedre trivsel og livskvalitet

Med kraftig
inspiration fra
indsatskataloget
fra :

 **Social- og
Boligstyrelsen**

 Kursuscenter Sputnik

Afdækning af bekymrende skolefravær [Print ud i A3 og skriv direkte i skemaet.](#)

Samtalen med forældre kan tage udgangspunkt i følgende model og man kan notere i skemaet sideløbende.

Er der ting, der har indvirkning på, at det er svært at komme i skole?

Er der ting omkring disse emner, som er vigtige for de voksne på skolen at vide, så de kan hjælpe og støtte bedst muligt?

Familie

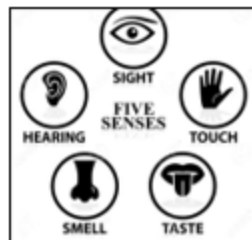
Søvn og døgnrytme

I skolen

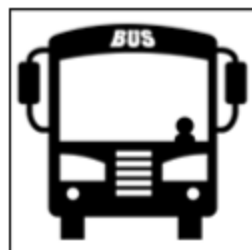
Rutiner hjemme, der er vigtige

Udfordringer med larm, lugte, lyde, lys eller andet sensorisk

Konflikter i familien

Transport

Inddragelse af barnets perspektiv

Laura Lundys model for børneinddragelse (2007)

Laura Lundys forskning viser, at fire elementer er afgørende, for at børneinddragelse kan finde sted:

Rum

Er der etableret et inkluderende og trygt rum til, at barnet kan udtrykke sine synspunkter?

Stemme

Bliver barnet støttet i at give udtryk for sin stemme og sine synspunkter?

Modtager

Bliver barnets stemme hørt af relevante modtagere?
(dvs. personer der har indflydelse på beslutninger vedr. barnet)

Indflydelse

Tillægges barnets synspunkter passende vægt og indflydelse i beslutningsprocessen?

Inddragelse af barnets perspektiv

Før

Sende forberedende brev med billede.

Redegøre for hvorfor vi skal tale sammen og hvorfor barnets deltagelse er vigtig.

Udfylde dagsorden og De ti H'er, som eftersendes til barnet inden vi mødes, så barnet er forberedt på emner og spørgsmål.

Under

Dagsorden til samtale

Vende strege ud i dagsorden under samtalen når barnet er kommet igennem.

- Hold tiden!
- Lav en ny aftale om hvornår i skal mødes igen.

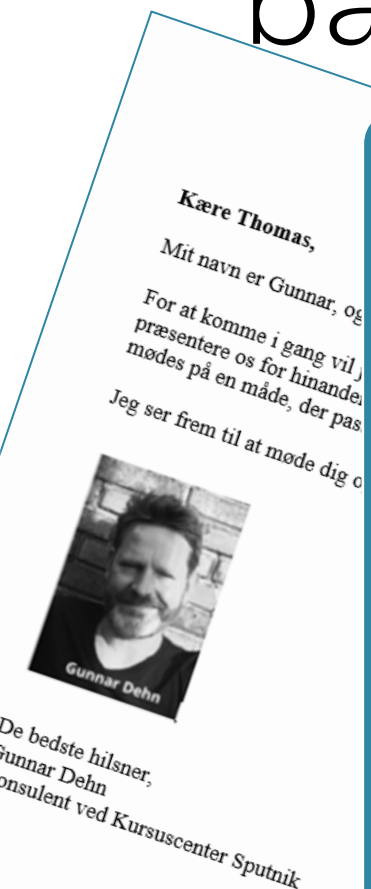
Efter

Send referat af samtalen til barnet.

Anerkend barnets indsats og fortæl igen hvad du bruger informationen til og hvem du deler den med.

Spørg om der er rettelser eller tilføjelser til barnets interview.

Send evt. emner og dagsorden til næste samtale.

Min dansklærer kan jeg godt lide..

Jeg har et par venner i parallelklassen..

Når jeg ikke kommer i skole

Jeg kan ikke finde ud af det faglige og har svært ved at koncentrere mig

Jeg bliver stresset af de andre børn

Jeg oplever ofte at blive drillet

Jeg kender ikke de voksne særligt godt - og de virker tit til at være sure på mig

Hjernescanning

Ro på tankerne

En hjernescanning er et redskab, der hjælper fagpersonen til at få indblik i barnets/den unges tanker, drømme for fremtiden, bekymringer m.m. En hjernescanning kan også hjælpe et barn/en ung med at få ro på tankemylder.

Man kan anvende metoden til børn og unge uden så meget sprog, samt børn og unge, der kan have svært ved at mærke sig selv.

En hjernescanning kan hjælpe med at få sorteret tankerne eller få sat ord på, hvad der fylder. Hvilke tanker fylder mest og hvorfor? Hvordan skal barnet/den unge handle på tankerne? m.m.

Sådan gør man

1. Find papir og tegneredskaber.

2. På papiret tegner den voksne en cirkel, som skal symbolisere hovedet.
3. Barnet/den unge bliver spurgt ind til tanker, der kan fylde i hovedet. Den voksne lytter, skriver ned og fører det ind i cirklen.
4. Efterfølgende snakker den voksne med barnet/den unge om, hvad der fylder mest – er der mon noget, der ikke fylder så meget længere?

Ved børn med begrænset sprog kan den voksne skrive ned, hvad der måske kan fylde. Derefter kan barnet pege på eller sætte en cirkel om de tanker, som kan være relevante. Jo større cirkel, jo større betydning.

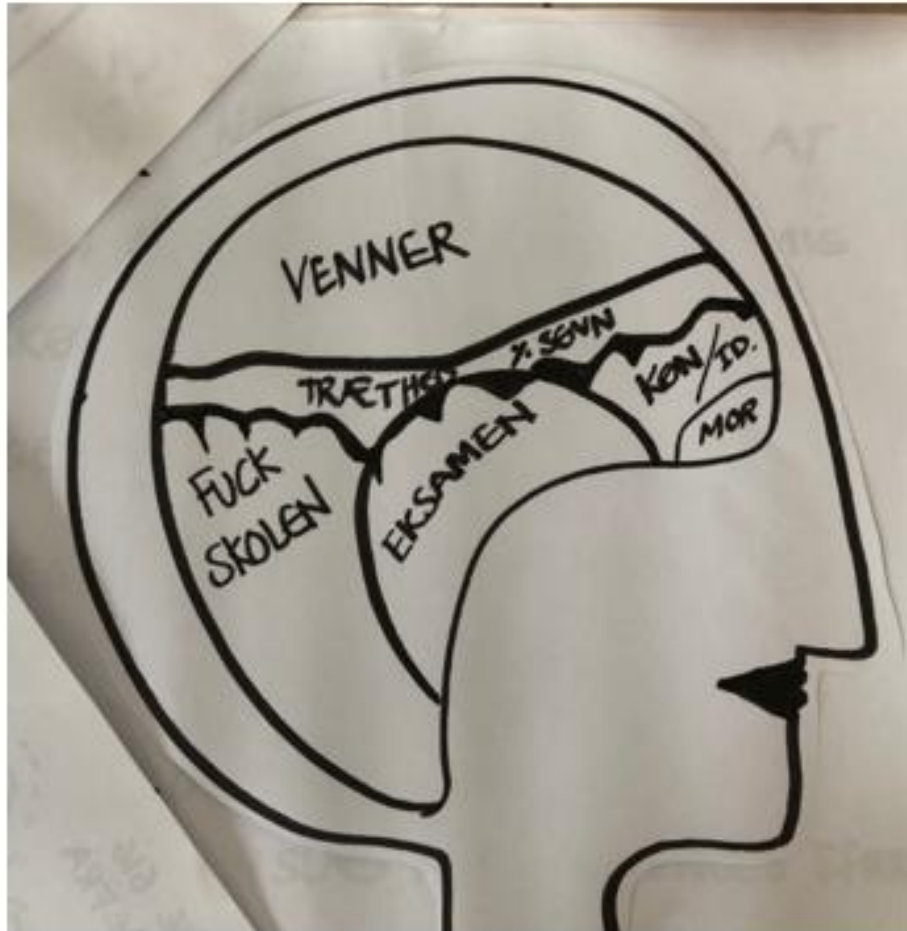
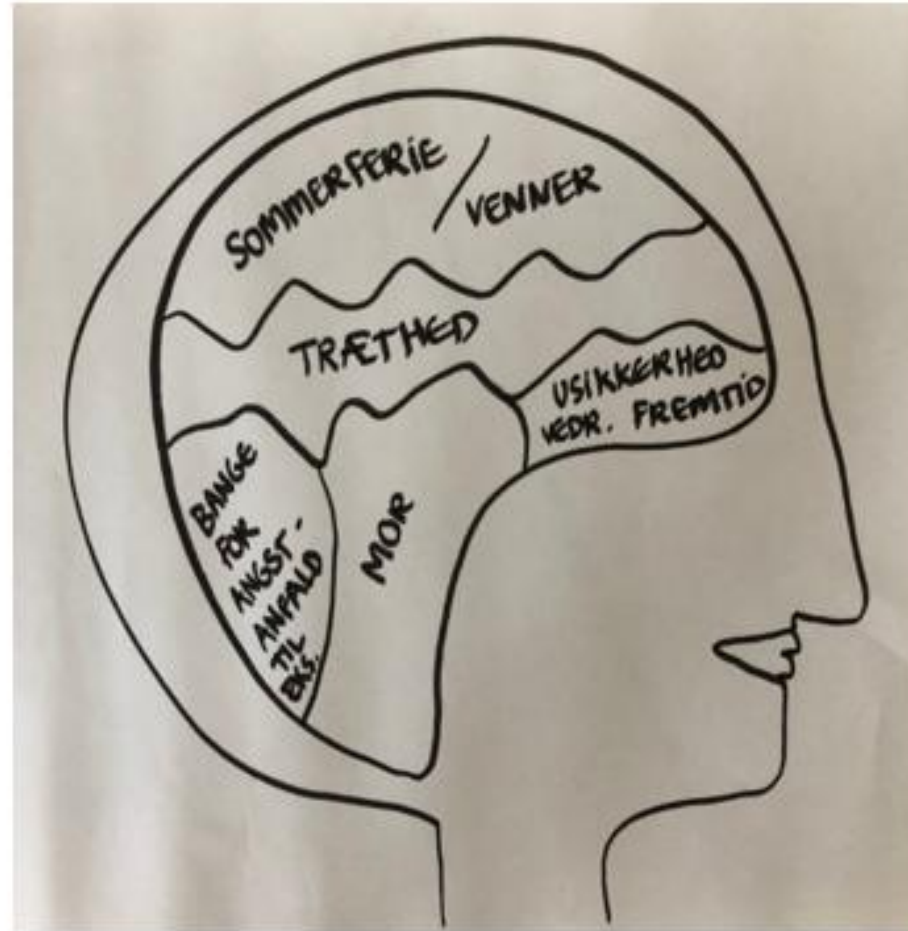
Hjernescanning

Navn

Dato

Hjernescanning

Koordineret samarbejde

Mål og samarbejdsaftaler

Det overordnede og langsigtede mål	
------------------------------------	--

Mål for den næste periode

Periode	Frem til 1. koordineringsmøde: ____-____ 20____	Frem til 2. koordineringsmøde: ____-____ 20____	Frem til 3. koordineringsmøde: ____-____ 20____	Frem til 4. koordineringsmøde: ____-____ 20____
De konkrete mål for den næste periode: (Udfyldes efter hvert møde)				

FÆLLESSKABSANLIGGENDET

SKOLEFRAVÆR ER ET FÆLLESSKABSANLIGGENDE

Mistrivsel hos et barn kan vendes til trivsel, når netværket omkring barnet ser udfordringer som et fællesskabsanliggende.

Vi får ikke løst en skolefraværspøblematic alene som skole, familie eller myndighed. Det kræver derimod, at vi indgår i et fællesskab.

Alle parter skal føle sig forpligtede og kompetente ift. at skabe et samarbejde, hvor vi har roller og opgaver, vi skal levere på. Sådan kan vi skabe udvikling.

Det er vigtigt, at alle i netværket opfattes som væsentlige bidragsydere, og at det gøres synligt hvem i netværket, der gør hvad.

Vi skal være opmærksomme på at bruge et inkluderende sprog. Og vi skal søge muligheder for, at barnets stemme bliver hørt, og at barnets holdninger bliver vægtet.

På bagsiden finder du et skema, der kan anvendes til at skabe overblik i netværkssamarbejdet. Skemaet tydeliggør hvilke mål, der arbejdes med og hvem, der løser hvilke opgaver hvornår.

Skemaet er udarbejdet efter inspiration fra VISO's rådgivningslog.

FÆLLESSKABSANLIGGENDET

Problem:

Anton er 12 år gammel og går i 6. klasse på en dagbehandlingsskole. Skolen har registreret et ændret fraværsmønster hos Anton og har på den baggrund iværksat en skolefraværsindsats.

Delmål for den næste periode:

At Anton kan holde pauser på skolen, frem for at tage hjem før tid.

Dato for næste opfølgning i netværket: 30. januar

Aktør	Situation	Opgave
Barnet [Anton]	Har brug for at kunne trække sig fra andre elever og få pause.	Kan kontakte forældre på mobil eller snakke med Søren.
Forældre [Mor Stine og Far Peter]	Anton sms'er ofte, at han har det svært i skolen og gerne vil hjem.	Anerkender at Anton har det svært og hjælper med at kontakte Søren.
Skole [Kontaktlærer Søren]	Modtager sms'er fra forældre om, at Anton har det svært eller Anton siger det selv.	Hjælper Anton med at komme til stillet kroen. Giver Anton frugt og juice og laver aftaler.
Sagsbehandler [Tilde]	Er bekymret for ændring i fravær.	Afholder børnesamtale med Anton. Holder sig orienteret gn. kontakt med forældre (hver 14. dag) og skole (1 gang månedligt).
PPR [Aida]	Registrerer stigende fravær.	Holder øje med fraværet og er klar til at afsøge alternative bevillinger.
Andre [Mormor Else]	Har ofte god kontakt med Anton.	Går en tur med Anton og snakker om, hvordan Anton har det.

Sikkerhed

Tre former for sikkerhed

Relationel sikkerhed

En kendt voksen, rolig kontakt og forudsigelige reaktioner

Strukturel sikkerhed

Tydelige aftaler, visuel plan, kendte lokaler og klare overgange

Sensorisk sikkerhed

Mulighed for pauser, regulering og beskyttelse mod støj, lys og trængsel

Kvaliteten af relationer er afgørende!

- Kæmpe tryghed at have en relationer der, når vi arbejder med udvikling:
 - Forstår og kender én
 - Forstår at skærme og passe på én ved at finde løsninger ved at justere og tilpasse
 - Kan hjælpe til at man kan være i sit liv – være et roligt nervesystem man kan låne.
 - Giver tid til at processere
 - Kan hjælpe med at forudse "lige om lidt"

<p>S Sikkerhed</p> <p>Er barnet generelt trygt og i sikkerhed i sin hverdag?</p> <p>Er barnet generelt er trygt i dagtilbuddet?</p> <p>Er barnets forældre trygge ved dagtilbuddet?</p> <p>Hvilket tilknytningsmønster kunne barnet have, og hvordan gøres det trygt?</p> <p>Har barnet opbygget epistemisk tillid til de voksne i dagtilbuddet?</p>	<p>T Tænk små og store traumer</p> <p>Er der viden om, at barnet har oplevet traumer? Enten store traumatiske hændelser (store T) eller små gentagne belastende hændelser (lille t)</p> <p>Hvad er barnets triggere?</p> <p>Ses der ttraumeefterreaktioner?</p>	<p>O Opbyg evner</p> <p>Hvordan er barnets udviklingsalder på følgende parametre:</p> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <ul style="list-style-type: none"> • Selv • Følelser • Relationer • Adfærd • Fysik • Kognition/opærksomhed <div style="text-align: right;"> <p>Alder</p> ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ </div> </div>	<p>R Ressourcer</p> <p>Nævn barnets positive sider:</p> <p>Hvornår ses barnets ressourcer bedst?</p>	<p>M Mentallisering</p> <p>Bliver barnet mødt mentaliserende af de voksne omkring det?</p> <p>Vurder:</p> <p>1 ————— 10</p> <p>Bliver barnet mødt mentaliserende, når det har en uhensigtsmæssig adfærd eller intense følelser?</p> <p>Vurder:</p> <p>1 ————— 10</p>
<p>Hvad er indsatsmålet i forhold til barnet?</p>	<p>Hvad er indsatsmålet i forhold til belastninger og traumer ?</p>	<p>Hvad er indsatsmålet i forhold til arbejde med at udvikle og hvordan?</p>	<p>Hvordan bliver barnet i højere grad set i et ressourcefokus?</p>	<p>Hvordan kan barnet blive mødt mere mentaliserende?</p>

KommunikationsPas

Indsigt i kommunikation

Redskabet er oprindeligt udviklet til udviklingshæmmede uden sprog, men kan benyttes af alle til at forventningsafstemme omkring kommunikation.

Det kan fx bruges til at bede et barn beskrive sig selv inden opstart på en ny skole eller som hjælp til en ung med selektiv mutisme ift. at angive foretrukne kommunikationsformer.

KommunikationsPas er udviklet af Socialstyrelsen og er et lille hæfte med oplysninger om personens måde at kommunikere. Det kan sikre, at vigtig viden ikke går tabt, når der er skift i kontaktpersoner.

Gode råd til KommunikationsPas:

- Skrives i 1. person, fx "jeg kan ikke lide at tale, men forstår næsten alt, hvad du siger".
- Skrives i lettilgængeligt og uformelt sprog, som alle kan forstå.
- Skrives i samarbejde mellem fagperson og den person, det handler om.
- Kan evt. suppleres af illustrationer eller billeder.
- Kan laves i et kladdehæfte, en PowerPoint eller lige hvad man har lyst til.

KommunikationsPas

Eksempler på indhold

- Sådan kommunikerer jeg
- Sådan kan du hjælpe mig med at kommunikere
- Ting jeg godt kan lide at kommunikere om
- Ting jeg godt kan lide at lave
- Steder jeg godt kan lide at tage hen
- Ting jeg ikke kan lide
- Ting jeg ikke kan holde ud
- Vigtige personer for mig
- Vigtige ting for mig
- Hvordan du kan hjælpe mig, når jeg er stresset
- Jeg arbejder med dette
- Jeg vil gerne hjælpes med dette
- Det kan jeg lide at drikke/spise

Eksempel på simpelt KommunikationsPas

Jeg elsker at lave bål.

Når jeg er nervøs ryster mine ben. Så er det godt at tale om dinoer.

Når du skal afbryde mig, så stryg mig stille over ryggen. Det kan jeg godt lide.

Skolerammen

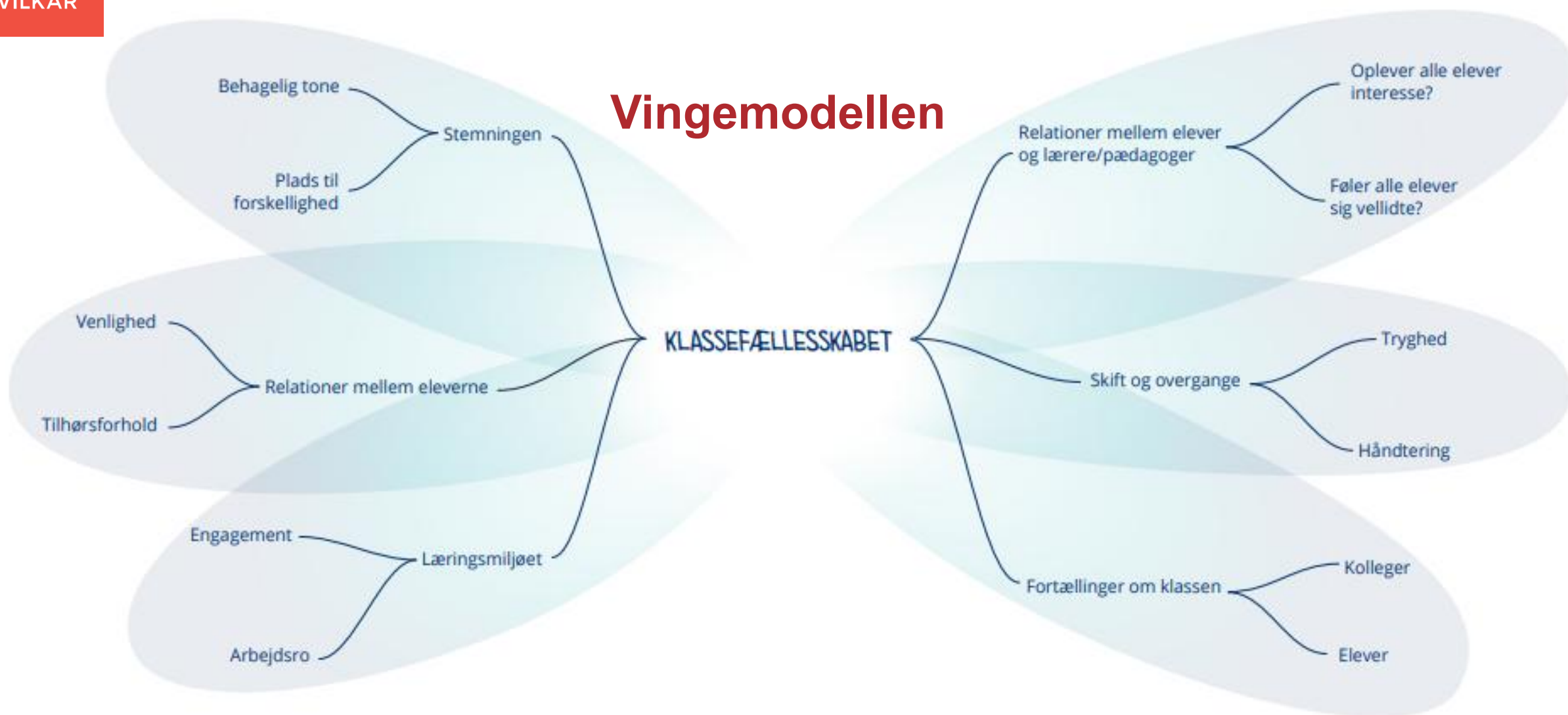
Hjælpemidler og tiltag i dagligdagen

Godt for alle – særligt godt for nogen

- Struktur evt. visuel støtte
- Forudsigelighed
- Tydelige regler/aftaler
- Voksenstyring
- Placering i klassen
- Indretning af lokalet
- Skærmning

Diagnoseforståelse	De fysiske rammer	Forudsigelighed og rytme	Program	Aktiviteter	Motivation og det fælles tredje
<p>Har jeg en opmærksomhed på hvad der er på spil?</p> <p>ADHD? Autisme? Angst? Traumer?</p> <p>Udfordringer med:</p> <p>Eksekutive funktioner Sanser Mentalisering</p> <p>Arbejde mellem skole og hjem</p> <p>Er vi tæt på?</p> <p>Hvor ofte er vi i kontakt med hjemmet?</p> <p>Er den unge involveret i sine egne mål?</p> <p>Hvilke hypoteser arbejder vi videre med?</p>	<p>Er de fysiske rammer enkle, overskuelige og gennemtænkte?</p> <p>Er rummene indrettet således at de unge forstår dets funktion?</p> <p>Er der et fast sted til at tilbyde et visuelt overblik over dagen?</p>	<p>Er der en relativ ensartethed og overskuelighed?</p> <p>Har de unge et program, som følges?</p> <p>Er der en rytme i aktiviteterne: Start, midte, slutning</p> <p>Følger I strukturen og forbereder hvis strukturen afviges?</p> <p>Er der unge, der har behov for hjælp ved skift og overgange?</p>	<p>Er det tydeligt for alle, hvad der skal ske i løbet af mødet</p> <p>Er der unge, der har brug for struktur og forudsigelighed i pauser?</p> <p>Hvordan viser vi unge hvornår aktiviteter starter, slutter og hvor længe de varer?</p>	<p>Er det tydeligt hvad aktiviteter går ud på?</p> <p>Matcher den det de unges formåen?</p> <p>Er det tydeligt hvad formålet med opgaven er og giver opgaven mening?</p> <p>Skal opgaven udformes eller forklares på en anden måde?</p>	<p>Har vi blik for at skabe aktiviteter, der er motiverende og skaber fællesskaber?</p> <p>De små cirkler og siden de større.</p> <p>Filmklub, cafeture, gamerklub</p> <p>Relation</p> <p>Hvordan er min kontakt og relation til barnet/den unge</p>
<p>Inspireret af 'Struktur og rammeskema' fra Center for Mentalisering</p>					

Vingemodellen

- Skolens tomme stole, Børns Vilkår og Egmont Fonden, 2020
- Skolen og det trygge klasse miljø, Børns Vilkår og Trygfonden 2020
- Langvarigt bekymrende skolefravær, Vive 2026
- Institut for menneskerettigheder: Retten til uddannelse, 2017
- VISO-rådgivning: bekymrende skolefravær hos børn og unge med autisme, 2016
- Problematisk skolefravær og bekymrende skolefravær, Metodecentret 2017
- Socialstyrelsen: Børn med autisme og bekymrende skolefravær, 2016
- Anne Vibeke Fleicher: *Jeg vil ikke i skole*, 2018
- Back2school
- Socialstyrelsen: Netværk omkring udvikling og opkvalificering af VISOs indsats ifbm. bekymrende skolefravær
- Erfaringer fra egen praksis og Sputniks praksis
- Skolefravær, Børns vilkår 2023
- [National handlingsplan for børn og unge i langvarig bekymrende fravær er klar | Børne- og Undervisningsministeriet](#) 2025

Tak for jeres tid!

Kursuscenter Sputnik

